Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

14 март 2024 година*

„Неизпълнение на задължения от държава членка — Директива 91/676/ЕИО — Член 3, параграф 4 — Член 5, параграф 4 — Буква А, точки 2 и 5 от приложение II, и буква Б, точка 9 от приложение II — Параграф 1, точки 2 и 3 и параграф 2 от приложение III — Член 5, параграф 5 — Опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници — Преразглеждане на списъка на нитратно уязвимите зони — Задължителни мерки, предвидени в програмите за действие — Допълнителни мерки или засилени действия“

По дело C-576/22

с предмет иск за установяване на неизпълнение на задължения, предявен на основание член 258 ДФЕС на 30 август 2022 г.,

Европейска комисия, представлявана от C. Hermes и E. Sanfrutos Cano, в качеството на представители,

ищец,

срещу

Кралство Испания, представлявано от A. Ballesteros Panizo, в качеството на представител,

ответник,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: T. von Danwitz, председател на състава, P. G. Xuereb (докладчик) и A. Kumin, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

* Език на производството: испански.

постанови настоящото

Решение

1 С исковата си молба Европейската комисия иска от Съда да установи, че:

– като не е определила като уязвими зони в Comunidad de Castilla y León (Автономна област Кастилия и Леон, Испания), в Comunidad Autónoma de Extremadura (Автономна област Естремадура, Испания), в Comunidad Autónoma de Galicia (Автономна област Галисия, Испания), в Comunidad Autónoma de las Islas Baleares (Автономна област Балеарски острови, Испания), в Comunidad Autónoma de Canarias (Автономна област Канарските острови, Испания), в Comunidad de Madrid (Област Мадрид, Испания) и в Comunidad Valenciana (Област Валенсия, Испания) вододайните зони в резултат на оттичане (повърхностни води) или в резултат на инфилтриране (подземни води) (наричани по-нататък „вододайните зони“), съответстващи на всяка от следните замърсени точки на измерване:

  – Автономна област Кастилия и Леон: CA 0233006, 4300412, 4300169, 4300165, 4300141, 4300026, 4300113, 4300083, 4300178, 4300177, TA 55707002, 4300518, 4300164, 4300073, 4300191 и 4300173,

  – Автономна област Естремадура: TA 67714001, TA 62312004, TA 64812005, TA 59810001, TA 67714102, TA 67812004, 400581, TA 65312005, TA 72914003, TA 57510009, TA 57410002, TA 59611005, TA 65212006, TA 67514001, TA 59611006, TA 70413001, TA 70414002, TA 72914001, TA 72914002 и TA 62309002,

  – Автономна област Галисия: 14.RW.05.120, 14.RW.06.110, 14.RW.06.210, 14.RW.07.030, 14.RW.07.070, 14.RW.11.020, 14.RW.14.050, TW-54-10, TW-31-10, TW-31-20, TW-36-10, CW-10-10, CW-12-10, CW-16-10, CW-16-20, TW-36-20, TW-37-10, TW-37-20, TW-39-10, TW-39-20, TW-25-10, CW-49-10 et TW-25-05,

  – Автономна област Балеарски острови: 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123, ES 53M1205, ES 53MA 082, ES 53MA 072, ES 53ME132, ES 53MA 19 и ES 53MA 042,

  – Автономна област Канарски острови: ES 120ESBT 1210008, ES 120ESBT 1210016, S 120ESBT 1210040, ES 120ESBT 1210048, ES 120ESBT 1211048, S 120ESBT 1211056, ES 120ESBT 1211063, S 120ESBT 1211117 и ES 125ESBT 1250015,

  – Област Мадрид: TA 53306002, TA 53306008, 13-05 и 07-09,

  – Област Валенсия: JU210, JU209 и JU202,

– като не е предвидила всички необходими задължителни мерки в програмите за действие на Comunidad Autónoma de Aragón (Автономна област Арагон, Испания), на Comunidad Autónoma de Castilla-La Mancha (Автономна област Кастилия-Ла Манча, Испания), на Автономна област Кастилия и Леон, на Автономна област Естремадура и на Област Мадрид и

– като не е предприела допълнителни мерки или засилени действия по отношение на замърсяването с нитрати в автономните области, които показват тенденция към увеличаване на замърсяването в точките на измерване в уязвимите зони, по-специално Автономна област Арагон, Автономна област Кастилия-Ла Манча, Автономна област Кастилия и Леон и Comunidad Autónoma de la Región de Murcia (Автономна област на регион Мурсия, Испания) и що се отнася до еутрофизацията — в цялата държава,

Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 3, параграф 4 от Директива на Съвета от 12 декември 1991 година за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници (ОВ L 375, 1991 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 81 и поправка в ОВ L 289, 3.10.2014 г., стр. 23), изменена с Регламент (ЕО) № 1137/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 г. (ОВ L 311, 2008 г., стр. 1) (наричана по-нататък „Директива 91/676“), по член 5, параграф 4 от Директива 91/676 във връзка с приложения II и III към нея и по член 5, параграф 5 от тази директива.

Правна уредба

Правото на Съюза

2 Пето, шесто, десето, единадесето и тринадесето съображение от Директива 91/676 гласят:

„като има предвид, че нитратите от селскостопански произход са основната причина за замърсяването от различни източници, което вреди на водите в Общността;

като има предвид, че поради това е необходимо, за да се опазват здравето на човека, живите ресурси и водните екосистеми и за да се гарантират други видове законна употреба на водите, да се намали прякото или непрякото замърсяване на водите с нитрати от селскостопански източници и да се спре разпространението им; като има предвид, че в тази връзка е необходимо да се вземат мерки относно складирането и разпръскването върху почвите на азотни съединения и относно някои практики за обработване на земите;

[…]

като има предвид, че е необходимо държавите членки да определят уязвимите зони, да създадат и да прилагат програми за действие, чиято цел е да се намали замърсяването на водите в тези зони с азотни съединения;

като има предвид, че такива програми трябва да съдържат мерки, чиято цел е да се ограничи разпръскването на всякакви торове, съдържащи азот, върху почвите и, в частност, да се определят специални граници при разпръскването на [оборски тор];

[…]

като има предвид, че е установено, че хидрогеоложките условия в някои държави членки са такива, че ще са необходими много години, докато тези защитни мерки за опазване доведат до подобряване на качеството на водите“.

3 Член 1 от тази директива предвижда:

„Настоящата директива има за цел:

– да намали замърсяването на водите, предизвикано или породено от нитрати от селскостопански източници,

– да предотврати всяко ново замърсяване от този вид“.

4 Член 2 от посочената директива гласи:

„За целите на настоящата директива:

а) „подземните води“ са всички води, намиращи се под повърхността на земята в зоната на сатурация и които са в контакт с почвата или с подземната повърхност;

б) „сладки води“ са води, които в естествен вид имат слабо съдържание на соли и могат да бъдат събирани и преработвани с оглед производството на питейна вода;

в) „азотно съединение“ е всяко вещество, съдържащо азот, с изключение на газообразния молекулярен азот;

[…]

ж) „[оборски тор]“ са животинските изпражнения или смес от плява и животински изпражнения, дори ако те са претърпели обработка;

з) „разпръскване“ е полагането върху земята на вещества чрез изхвърляне на повърхността на почвата, впръскване, заравяне или смесване с повърхностните слоеве на почвата;

и) „еутрофизация“ е обогатяване на водата с азотни съединения, предизвикващи преждевременно развитие на водорасли и висши видове растения, което нарушава равновесието на съществуващите във водата организми и води до влошаване качеството на въпросната вода;

й) „замърсяване“ е изхвърлянето на азотни съединения от селскостопански източници във водната среда, пряко или непряко, което води до последици, представляващи заплаха за здравето на човека, вреди на живите ресурси и на водната екологична система, руши съоръженията или възпрепятства други видове законна употреба на водите;

к) „уязвима зона“ са земите, посочени в съответствие с член 3, параграф 2“.

5 Член 3 от същата директива гласи следното:

„1. Замърсените води и тези, които могат да бъдат замърсени, ако не се вземат предвидените по член 5 мерки, се определят от държавите членки в съответствие с критериите, посочени в приложение I.

2. В срок до две години считано от нотифицирането на настоящата директива държавите членки посочват за уязвими зони всички известни на територията им зони, които захранват

водите, определени съгласно параграф 1, и които допринасят за замърсяването. Те съобщават това първоначално посочване на Комисията в срок до шест месеца.

[…]

4. Държавите членки преразглеждат и при необходимост ревизират или допълват своевременно или най-малко на всеки четири години списъка с посочените уязвими зони с оглед да се отчитат промените и непредвидените фактори в момента на предходното определяне. Те съобщават на Комисията в срок от шест месеца всяка ревизия или допълнение в списъка на посочените [уязвими зони].

5. Държавите членки са освободени от задължението да посочват специални уязвими зони, когато създават или прилагат по цялата си национална територия програмите за действие, посочени в член 5, в съответствие с настоящата директива“.

6 Съгласно член 4, параграф 1 от Директива 91/676:

„С оглед да се осигури за всички води определено ниво на обща защита от замърсяване, държавите членки следва в срок до две години считано от съобщаването на настоящата директива:

а) да съставят кодекс или кодекси за добра селскостопанска практика, които да се прилагат доброволно от земеделските производители и които следва да съдържат поне елементите, изброени в приложение II, буква A;

[…]“.

7 Член 5 от тази директива предвижда:

„1. За нуждите на предвидените в член 1 цели и в срок до две години от първоначалното посочване в съответствие с, член 3, параграф 2 или една година след всяко ново посочване в съответствие с член 3, параграф 4 държавите членки съставят програми за действие за посочените уязвими зони.

2. Дадена програма за действие може да се отнася до всичките уязвими зони, разположени на територията на една държава членка, или ако тази държава счете уместно, могат да се изготвят различни програми за различни зони или части от уязвими зони.

3. Програмите за действие са съобразени със:

а) [наличните научни и технически данни], отнасящи се главно до съответните количества азот със земеделски произход или от други източници;

б) условията на околната среда в съответните области на въпросната държава членка.

4. Програмите за действие се прилагат в срок до четири години считано от тяхното изготвяне и съдържат следните задължителни мерки:

а) мерките, посочени в приложение III;

б) мерките, които държавите членки са определили в кодекса или кодексите за добрата селскостопанска практика, в съответствие с член 4, с изключение на тези, които са заменени с мерките, посочени в приложение III.

5. Освен това, в рамките на програмите за действие, държавите членки вземат всякакви допълнителни мерки или засилени действия, които считат за необходими, ако се окаже, от началото или в светлината на придобития опит при прилагане на програмите, че посочените в параграф 4 мерки няма да са достатъчни за постигане на определените в член 1 цели. При избора на мерки и действия държавите членки държат сметка за тяхната ефективност и за цената им спрямо другите възможни превантивни мерки.

6. Държавите членки изготвят и прилагат адекватни програми за наблюдение с цел отчитане ефективността на програмите за действие, изготвени съгласно настоящия член.

Държавите членки, които прилагат разпоредбите на член 5 за цялата национална територия, следят за съдържанието на нитрати във водите (повърхностни и подземни) в избраните точките на измерване, които позволяват да се определи размерът на замърсяването на водите с нитрати от селскостопански източници.

[…]“.

8 Член 6, параграф 1 от посочената директива гласи:

„С оглед да се посочат уязвимите зони и да се ревизира списъкът на посочените уязвими зони държавите членки:

а) в срок две години считано от съобщаването на настоящата директива следят в продължение на една година за концентрацията на нитрати в сладките води:
   i) в станциите за вземане на проби от повърхностни води, предвидени по член 5, параграф 4 от [Директива 75/440/ЕИО на Съвета от 16 юни 1975 година относно изискванията за качество на повърхностните води, предназначени за производство на питейна вода в държавите членки (ОВ L 194, 1975 г., стр. 26; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 6)] и/или в другите представителни станции за вземане на проби на повърхностните води на държавите членки, най-малко един път месечно и по-често през периодите на прииждане на водите;
   ii) в представителните станции за вземане на проби на подхранвани от подземни води подземни водни пластове в държавите членки, на равни интервали, като се отчитат разпоредбите на [Директива 80/778/ЕИО на Съвета от 15 юли 1980 година за качеството на водите, предназначени за консумация от човека (ОВ L 229, 1980 г., стр. 11) (неофициален превод)];

б) подновяват описаната в буква а) програма за наблюдение най-малко на всеки четири години, освен при станциите за вземане на проби, където концентрацията на нитрати на всички предишни проби се е оказала по-ниска от 25 милиграма на литър и където никакъв нов фактор, който би могъл да увеличи съдържанието на нитрати, не е бил констатиран; в този случай програмата за наблюдение се подновява на всеки осем години;

в) преразглеждат на всеки четири години състоянието на еутрофизация на сладките повърхностни води, крайбрежните води и на устията.

[…]“.

9 Член 10 от същата директива гласи следното:

„1. Държавите членки представят на Комисията доклад, съдържащ информациите, посочени в приложение V, за четиригодишния период, който следва нотифицирането на настоящата директива, и за всеки следващ четиригодишен период.

2. Те представят на Комисията доклад в съответствие с настоящия член в срок до шест месеца след изтичането на периода, за който той се отнася“.

10 Съгласно член 11 от Директива 91/676:

„На базата на информациите, получени съгласно член 10, Комисията публикува обобщени доклади в срок шест месеца след получаването на докладите на държавите членки и ги изпраща на Европейския парламент и на Съвета. В светлината на изпълнението на настоящата директива, и по-специално на разпоредбите на приложение III, Комисията представя на Съвета до 1 януари 1998 г. доклад, придружен, ако е приложимо, от предложения за преразглеждане на настоящата директива“.

11 Приложение I към тази директива, озаглавено „Критерии за определяне на водите, посочени в член 3, параграф 1“, предвижда в точка A:

„Водите, посочени в член 3, параграф 1, наред с другото се определят според следните критерии:

1. ако повърхностните сладки води, и по-специално тези, които служат или са предназначени за [водовземане] на питейна вода, съдържат или съществува риск да съдържат, ако не са взети предвидените по член 5 мерки, концентрация на нитрати, която е по-висока от предвидената според Директива 75/440/ЕИО;

2. ако подземните води имат или съществува риск да имат съдържание на нитрати, което е по-високо от 50 милиграма на литър, ако не са взети предвидените по член 5 мерки;

3. ако естествените сладководни езера, другите сладководни [обекти], устията, крайбрежните и морските води са претърпели или съществува възможност в близко бъдеще да претърпят [еутрофизация], ако не са взети предвидените в член 5 мерки“.

12 Съгласно приложение II от посочената директива, озаглавено „Кодекс(и) на добра селскостопанска практика“:

“A. Кодексът или кодексите на добрата селскостопанска практика, които имат за цел да намалят замърсяването с нитрати и се съобразяват с характерните условия в различните райони на Общността, би трябвало да съдържат правила относно следващите по-долу елементи, доколкото те са правилни:
   1. периодите, през които разпръскването на подобряващи почвата вещества е неуместно;
   2. условията за разпръскване на подобряващи почвата вещества по земи с остър наклон;

[…]

5. капацитета и конструкцията на местата, предназначени за събиране на [оборски тор], и по-специално мерките за намаляване на замърсяването на водите посредством стичане или инфилтриране в почвата или чрез оттичане в повърхностните води на течности, съдържащи [оборски тор и растителен отпадък] като силажиран фураж;

[…]

Б. Държавите членки могат също така да включат в своя кодекс или кодекси за добра селскостопанска практика следните елементи:

[…]

9. съставяне на планове за подобряване на почвата според нейното предназначение и оформяне на регистри за употребата на подобряващи почвата вещества;

[…]“.

13 Приложение III към същата директива, озаглавено „Мерки за включване в програмите за действие съгласно член 5, параграф 4, буква а)“, гласи следното:

„1. Мерките съдържат правила относно:

[…]

2. капацитета на местата, предназначени за събиране на [оборски тор]; той трябва да надвишава необходимия капацитет за събиране през най-дългия период на забрана за разпръскване в уязвимата зона, освен ако може да бъде доказано на компетентните органи, че количеството на [оборския тор], което надвишава реалния капацитет за събиране, ще бъде евакуирано по безвреден за околната среда начин;

3. ограничаването на разпръскването на подобряващи почвата вещества съгласно добрите селскостопански практики и съобразно характеристиките на съответната уязвима зона, и по-специално:
   а) на състоянието на почвите, техния състав и техния наклон;
   б) на климатичните условия, валежите и напояването;
   в) на използването на почвите и селскостопанските практики, и по-специално на системите за ротация на културите;

   и основаващо се на равновесие между:
   i) предвидимите нужди на културите от азот,

   и
   ii) азота, осигурен на културите чрез почвата и подобряващите я вещества, съответстващ на:

   – наличното количество азот в почвата в момента, когато културите започват да го използват в значителни пропорции (количества, останали в края на зимата),

   – привнасянето на азот чрез чистата минерализация на резервите от органичен азот в почвата,

– привнасянето на азотни съединения, произтичащи от [оборски тор],

– привнасянето на азотни съединения, произлизащи от изкуствени торове и други съединения.

2. Тези мерки гарантират, че при всяка употреба или отглеждане разпръснатото годишно количество [оборски тор], включително и от самите животни, няма да надвиши определено количество на хектар.

Това определено количество на хектар съответства на количеството отпадни води, съдържащо 170 kg азот. […]

[…]“.

14 Приложение V към Директива 91/676, озаглавено „Информация, която трябва да фигурира в докладите, посочени в член 10“, предвижда:

„[…]

3. Резюме на резултатите от извършеното по силата на член 6 наблюдение, съдържащо експозе на твърденията, довели до посочването на всяка уязвима зона и до ревизията или добавката към обозначеното.

4. Резюме на изготвените по силата на член 5 програми за действие, по-специално:

[…]
в) всяка допълнителна мярка или засилено действие, взето съгласно член 5, параграф 5;

[…]
д) предвижданията на държавите членки относно приблизителните срокове, в които може да се очаква, че определените в съответствие с член 3, параграф 1 води ще реагират на мерките, предвидени в програмата за действие, както и показание за степента на несигурност на тези предвиждания“.

Испанското право

15 Директива 91/676 е транспонирана в испанския правен ред с Real Decreto 261/1996, sobre protección de las aguas contra la contaminación producida por los nitratos procedentes de fuentes agrarias (Кралски декрет 261/1996 за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници) от 16 февруари 1996 г. (BOE, бр. 61 от 11 март 1996 г., стр. 9734). Междувременно този декрет е отменен и заменен с Real Decreto 47/2022, sobre protección de las aguas contra la contaminación difusa producida por los nitratos procedentes de fuentes agrarias (Кралски декрет 47/2022 за опазване на водите от дифузно замърсяване с нитрати от селскостопански източници) от 18 януари 2022 г. (BOE, бр. 17 от 20 януари 2022 г., стр. 5664).

16 Освен това всички автономни области, посочени от Комисията в исковата ѝ молба, са приели в рамките на своите правомощия правна уредба, чиято цел е да се изпълнят задълженията, произтичащи от Директива 91/676.

Досъдебната процедура

17 На 3 юли 2015 г. Комисията започна разследване под номер EU Pilot 7849/15/ENVI за проверка на определянето на нитратно уязвими зони и на мерките, предвидени в съответните програми за действие в Испания. Това предварително разследване започва след оценка на информацията, предоставена от испанските власти в техния доклад, който е изпратен на Комисията съгласно член 10 от Директива 91/676 и съдържа информацията, посочена в приложение V към тази директива за периода 2008—2011 г.

18 След оценка на отговорите, дадени от Кралство Испания в рамките на посоченото предварително разследване, при което се взема предвид и информацията, съдържаща се в последващия доклад за 2012—2015 г. (наричан по-нататък „докладът за 2012—2015 г.“) Комисията приема, че от тях е видно, че положението на тази държава членка не е в съответствие със задълженията ѝ по Директива 91/676, и решава да започне производство за установяване на неизпълнение на задължения срещу посочената държава членка.

19 На 9 ноември 2018 г. Комисията изпраща на Кралство Испания официално уведомително писмо, в което го упреква, че е нарушило член 3, параграф 4 и член 5, параграфи 4—6 от Директива 91/676.

20 Кралство Испания отговаря на официалното уведомително писмо с писма от 21 февруари, 13 юни, 31 юли, 2 септември и 17 октомври 2019 г., както и от 13 февруари 2020 г.

21 Тъй като не е удовлетворена от тези отговори, на 2 юли 2020 г. Комисията издава мотивирано становище, в което заявява, че Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по посочените в официалното уведомително писмо разпоредби.

22 В мотивираното становище Комисията разпорежда на Кралство Испания да предприеме необходимите мерки, за да се съобрази със задълженията си в срок от три месеца, считано от датата на получаване на мотивираното становище.

23 Кралство Испания представя съображенията си по посоченото мотивирано становище с писма от 27 октомври 2020 г. и от 29 април, 26 май, 25 юни и 5 юли 2021 г.

24 С оглед на тези отговори Комисията приема, че Кралство Испания е преустановило неизпълнението на задължения, в което е упрекнато, що се отнася до член 5, параграф 6 от Директива 91/676. Тъй като обаче счита, че неизпълнението продължава по отношение на задълженията му по член 3, параграф 4 и член 5, параграфи 4 и 5 от тази директива, на 30 август 2022 г., Комисията предявява настоящия иск.

По иска

25 В подкрепа на иска си Комисията излага три твърдения за нарушения, първото — на член 3, параграф 4 от Директива 91/676, второто — на член 5, параграф 4 от тази директива във връзка с приложения II и III към нея, и третото — на член 5, параграф 5 от посочената директива.

26 Кралство Испания твърди, че искът следва да бъде отхвърлен.

По първото твърдение за нарушение, изведено от нарушение на член 3, параграф 4 от Директива 91/676

27 С първото твърдение за нарушение Комисията иска от Съда да установи, че като не е посочило като уязвими зони в Автономни области Кастилия и Леон, Естремадура, Галисия, Балеарските острови, Канарските острови, Област Мадрид и Област Валенсия вододайните зони в резултат на оттичане (повърхностни води) или в резултат на инфилтриране (подземни води), съответстващи на всяка от точките за измерване, посочени в точка 1 от настоящото решение, Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 3, параграф 4 от Директива 91/676.

По допустимостта

28 Кралство Испания повдига възражение за недопустимост на първото твърдение за нарушение, тъй като предвид член 21 от Статута на Съда на Европейския съюз, член 120 от Процедурния правилник на Съда и практиката на Съда относно тези разпоредби в решението, което ще бъде постановено, Съдът може да се произнесе само по направените от Комисията искания. Твърдението за нарушение на член 3, параграф 4 от Директива 91/676 обаче не било част от тези искания, тъй като, макар и да го включила в мотивите на исковата молба, Комисията не го посочила в петитума на исковата молба, изложен в точка 145 от нея. С тази точка Съдът бил приканен да установи нарушение не на член 3, параграф 4, а на член и, параграф от Директива 91/676. Следователно първото твърдение за нарушение трябвало да се обяви за недопустимо.

29 Тези доводи не могат да се приемат.

30 От една страна, от мотивите на исковата молба ясно личи, че целта на първото твърдение за нарушение е да се установи неизпълнение на член 3, параграф 4 от Директива 91/676 и че позоваването в точка 145 от исковата молба на член 4, параграф 4 от тази директива се дължи, както обяснява Комисията в писмената си реплика, на печатна грешка. Впрочем член 4 от посочената директива съдържа само два параграфа. От друга страна, макар да е вярно, че в решението си от 15 юни 2006 г., Комисия/Франция (C-255/04, EU:C:2006:401, т. 25), на което се позовава Кралство Испания в подкрепа на възражението си за недопустимост, Съдът е постановил, че твърдение за нарушение, което е посочено в мотивите на исковата му молба, но не е включено в исканията на Комисията, е недопустимо, но се налага изводът, че в случая и въпреки тази печатна грешка твърдението за нарушение, насочено към установяване на неизпълнение на задължения по член 3, параграф 4 от Директива 91/676, е включено в исканията на Комисията.

31 Ето защо следва да се отхвърли повдигнатото от Кралство Испания възражение за недопустимост.

По същество

– *Доводи на страните*

32 Комисията изтъква, че в докладите, представени от Кралство Испания на основание член 10 от Директива 91/676, водите, от които са взимани проби в точките на измерване, посочени в първото твърдение за нарушение, са обявени за замърсени или еутрофизирани с нитрати. Според Комисията следователно са налице достатъчно данни, за да се установи нарушение на член 3, параграф 4 от Директива 91/676, освен ако Кралство Испания представи за всяка вододайна зона в съответните точки на измерване, данни, доказващи, че нитратите от селскостопански произход не допринасят значително за това замърсяване.

33 В писмената си защита Кралство Испания оспорва тези доводи, като подчертава, че Комисията трябва да докаже наличието на твърдяното неизпълнение. То поддържа, че посочените в това твърдение за нарушение автономни области са изпълнили произтичащите от член 3, параграф 4 от Директива 91/676 задължения за определяне на уязвимите зони или че посоченото твърдение за нарушение се отнася до зони, в които нитратите от селскостопански произход не допринасят значително за замърсяването, поради което не може да се установи неизпълнение на тази разпоредба.

34 Освен това Кралство Испания представя подробно становище относно точките на измерване, посочени в първото твърдение за нарушение, включително по-специално следните уточнения.

35 Що се отнася до Автономна област Естремадура, през 2022 г. правителството на тази общност започнало преразглеждане или, в зависимост от конкретния случай, разширяване на посочените уязвими зони. Във всеки случай допустимите прагове за концентрация на нитрати от селскостопански произход не били превишени в осем от посочените в първото твърдение за нарушение точки на измерване на територията на тази автономна област. Следователно не било необходимо вододайните зони, съответстващи на тези точки на измерване, да бъдат определяни като уязвими зони.

36 Що се отнася до Автономна област Галисия, Кралство Испания изтъква по-специално, че по отношение на някои точки на измерване, включително точки на измерване 14.RW.11.020 и 14.RW.14.050, били в ход проверки, за да се определи произходът на замърсяването с нитрати.

37 Що се отнася до Автономна област Балеарски острови, Кралство Испания подчертава, че понастоящем се извършва преразглеждане на определянето на уязвимите зони и че в напреднал етап на разглеждане е проект на постановление за определяне на уязвимите зони. Във всеки случай не било необходимо като „уязвими зони“ да се определят вододайните зони, съответстващи на пет точки на измерване, на територията на тази автономна област, тъй като съответните води вече не трябвало да се считат за замърсени, както било видно от доклада, изпратен на Комисията съгласно член 10 от Директива 91/676 за периода 2016—2019 г. (наричан по-нататък „докладът за периода 2016—2019 г.“).

38 Що се отнася до Област Мадрид, не можело да се установи и нарушение на член 3, параграф 4 от Директива 91/676. Що се отнася по-специално до точката за измерване ТА 53306008, в него се посочвало, че замърсяването с нитрати от селскостопански произход е намаляло, като максималното му равнище, достигнато през 2021 г., е 17 %.

39 Що се отнася до Област Валенсия, Кралство Испания изтъква, че с декрет, приет от правителството на тази област на 10 юни 2022 г., ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на посочените в настоящия иск точки, са посочени като уязвими зони.

40 В писмената си реплика Комисията прави следните уточнения.

41 Първо, що се отнася до шестнадесетте точки на измерване, на територията на Автономна област Кастилия и Леон, от писмената защита на Кралство Испания е видно, че всъщност не е необходимо ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на тези точки на измерване, да се определят като уязвими зони.

42 Второ, що се отнася до три от деветте точки на измерване на територията на Автономна област Канарски острови, Комисията посочва, че от обясненията на Кралство Испания в писмената му защита, е видно, че неизпълнението е било отстранено. Що се отнася до други две точки на измерване, с оглед на тези обяснения Комисията счита, че също не е необходимо ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на тези точки на измерване, да бъдат определяни като уязвими зони.

43 Що се отнася до останалите четири точки на измерване, Комисията отбелязва, че Кралство Испания по същество пояснява в писмената си защита, че констатираната в тези точки на измерване концентрация на нитрати не е от селскостопански произход, а е с произход от канализационни и септични ями. Макар това обяснение да не изключвало непременно възможността нитратите от селскостопански произход да допринасят значително за замърсяването, при липсата на други доказателства за такъв значителен принос следвало да се приеме, че ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на тези точки на вземане на проби, не са определени като уязвими зони.

44 Трето, що се отнася до Автономна област Естремадура, Комисията признава, че с оглед на информацията, предоставена от Кралство Испания в писмената му защита, фактически не е необходимо ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на 8 от 20-те точки на измерване, до които се отнася първото твърдение за нарушение, да бъдат определяни като уязвими зони. Що се отнася до останалите 12 точки на измерване, а именно точките на измерване TA 67714001, TA 62312004, TA 67714102, TA 67812004, TA 65312005, TA 72914003, TA 65212006, TA 67514001, TA 70414002, TA 72914001, TA 72914002 и TA 62309002, Комисията повтаря твърдението си, че испанските органи не са обяснили защо ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на тези точки на измерване, не са били определени като уязвими зони.

45 Четвърто, относно Автономна област Галисия, що се отнася до 21 от 23-те точки на измерване, посочени в първото твърдение за нарушение по исковата молба, Комисията признава, че от предоставените от Кралство Испания обяснения е видно, че не е необходимо ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на тези точки на измерване, да се определят като уязвими зони.

46 Що се отнася до останалите две точки на измерване, а именно точки 14.RW.11.020 и 14.RW.14.050, Комисията счита, че ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на тези точки на измерване, следва да се определят като уязвими зони, доколкото не може да се изключи, че причината за измереното замърсяване в тези места са нитрати от селскостопански произход.

47 Освен това Комисията посочва петнадесет други точки на измерване, на територията на Автономна област Галисия, а именно точките за измерване NO01880006, NO03010003, 14.RW.12.020, 14.RW.05.060, 14.RW.10.020, 14.RW.11.060, 14.RW.11.070, 14.RW.11.040, 14.RW.10.030, 14.RW.11.080, 14.RW.12.030, 14.RW.12.110, 14.RW.14.040, 14.RW.14.060 и 14.RW.05.090, в което е установена еутрофизация. Следователно според тази институция вододайните зони, съответстващи на тези точки на измерване, също трябва да бъдат определени като уязвими зони.

48 Пето, що се отнася до Автономна област Балеарски острови, Комисията пояснява, че от посочените в писмената защита на Кралство Испания сведения следва, че не е необходимо да се определят като уязвими зони вододайните зони, съответстващи на пет от деветте точки на измерване, посочени първото твърдение за нарушение.

49 Що се отнася до останалите четири точки на измерване, а именно точките на измерване 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 и ES 53M1205, Комисията счита, че Кралство Испания признава основателността на първото твърдение за нарушение по отношение на тези точки.

50 Шесто, Комисията отбелязва, че що се отнася до три от четирите точки на измерване, посочени в първото твърдение за нарушение, що се отнася до Област Мадрид, Кралство Испания представило достатъчно доказателства, за да установи или че установеното замърсяване не се дължи на нитрати от селскостопански произход, или че настоящите уязвими зони обхващат всички релевантни вододайните зони.

51 Що се отнася до оставащата точката на измерване от тази област, а именно до точката на измерване TA 53306008, Комисията счита, че не може да се приеме доводът на Кралство Испания, че упражняваният от селското стопанство натиск върху водите, за които се отнася тази точка на измерване, намалял значително, достигайки максимална равнище от 17 % през 2021 г. В посочената точка на измерване била регистрирана еутрофизация както за периода 2012—2015 г., така и за периода 2016—2019 г., като макар и ограниченият до 17 % принос към замърсяването не можел в никакъв случай да се счита за минимален.

52 Седмо, що се отнася до точките на измерване JU210, JU209 и Ju202,на територията на Област Валенсия, Комисията признава, че неизпълнението на задълженията е отстранено с декрет, приет от правителството на тази област на 10 юни 2022 г., и подчертава, че разглежданите уязвими зони са посочени след изтичането на определения в мотивираното становище срок.

53 В писмената си дуплика Кралство Испания изтъква, що се отнася до посочените в писмената реплика дванадесет точки на измерване, на територията на Автономна област Естремадура, че при липсата на данни на този етап, доказващи, че нитратите от селскостопански произход имат значителен принос към замърсяването, Комисията трябва да приеме, че вододайните зони, съответстващи на тези точки на измерване, не са определени като уязвими зони, каквото становище тя приема по отношение на Автономна област Канарски острови.

54 Според Кралство Испания същото е положението и с Автономна област Галисия, що се отнася до двете посочени в исковата молба точки на измерване, за които Комисията поддържа първото си твърдение за нарушение в писмената си реплика.

55 По отношение на петнадесетте допълнителни точки на измерване, посочени от тази институция в нейната писмена реплика относно тази автономна област, застъпеното от Комисията становище не било ясно, а нитратните стойности никога не били по-високи от 25 mg/l. Във всеки случай тези точки на измерване не били посочени в исканията на ищеца. Следователно по отношение на тях не следвало да се установи неизпълнение на задължения.

56 Що се отнася до Автономна област Балеарски острови, Кралство Испания твърди, че на 27 март 2023 г. е приет и публикуван от тази автономна област декрет за определяне на уязвими зони, включително ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на четирите точки на измерване, посочени в писмената реплика на Комисията.

57 Що се отнася до Област Мадрид, Кралство Испания припомня, че в неотдавнашно решение относно дерогация, поискана съгласно Директива 91/676, а именно Решение за изпълнение (ЕС) 2022/2069 на Комисията от 30 септември 2022 година за предоставяне на поискана от Нидерландия дерогация в съответствие с Директива 91/676/ЕИО (ОВ L 277, 2022 г., стр. 195), тази институция приема, че „[за да допринася значително] върху замърсяването с хранителни вещества селското стопанство [трябва] да представлява повече от 19 % от общото натоварване с хранителните вещества“. Следователно принос към замърсяването от 17 %, както се посочва в точка 51 от настоящото решение, не може да се квалифицира като „значителен“.

– *Съображения на Съда*

– По точките на измерване, които Комисията повече не поддържа в писмената си реплика

58 От писмената реплика на Комисията е видно, че тя признава, че с оглед на доказателствата, представени от Кралство Испания в писмената му защита, не следва да се определят като уязвими зони ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на 62 от 84-те точки на измерване, посочени в исковата молба, включително всички точки на измерване, на територията на Автономна област Кастилия и Леон и на Автономна област Канарски острови, и че тя повече не иска да бъде установено неизпълнение на задължения на това основание.

59 При тези обстоятелства първото твърдение за нарушение следва да се отхвърли, доколкото с него Комисията упреква Кралство Испания, че не е посочило като уязвими зони ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на тези 62 точки на измерване.

– По допълнителните точки на измерване, които не са посочени в исковата молба

60 В мотивите към писмената си реплика Комисията поддържа, че ВОДОДАЙНИТЕ зони, съответстващи на петнадесет точки на измерване, на територията на Автономна област Галисия, които не са посочени в петитума на исковата ѝ молба, трябва да бъдат посочени като уязвими зони.

61 Във връзка с това следва да се припомни, че от член 127, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда следва, че в хода на производството не могат да се въвеждат нови основания, освен ако те не почиват върху правни или фактически обстоятелства, установени в производството. Комисията обаче нито твърди, нито доказва, че това последно изключение може да обоснове разширяване на предмета на спора.

62 Следователно първото твърдение за нарушение трябва да се отхвърли като недопустимо, доколкото се отнася до тези петнадесет допълнителни точки на измерване.

– По останалите точки на измерване

63 Що се отнася до останалите 22 точки на измерване, посочени в исковата молба, следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика в рамките на производство за установяване на неизпълнение на задължения Комисията трябва да докаже наличието на твърдяното неизпълнение на задължения и да представи на Съда необходимите доказателства, въз основа на които последният да провери дали е налице такова неизпълнение, без тази институция да може да се основава на каквато и да било презумпция. Само когато Комисията е представила достатъчно доказателства, за да докаже наличието на твърдяното неизпълнение, държавата членка трябва да оспори подробно и по същество така представените доказателства и произтичащите от тях последици (вж. в този смисъл решение от 24 юни 2021 г., Комисия/Испания (Влошаване на състоянието на природната зона Доняна), C-559/19, EU:C:2021:512, т. 46 и 47 и цитираната съдебна практика).

64 Съгласно член 3, параграф 2 от Директива 91/676 в срок до две години, считано от нотифицирането на тази директива, държавите членки определят като уязвими зони всички известни на територията им зони, които захранват „замърсените води“ или „тези, които могат да бъдат замърсени“ по смисъла на член 3, параграф 1 и които допринасят за замърсяването.

65 Съгласно член 3, параграф 1 от Директива 91/676 „замърсените води“ или „тези, които могат да бъдат замърсени“ по смисъла на тази разпоредба се определят в съответствие с критериите, посочени в приложение I към тази директива. Така от прочита на член 3, параграф 1 от посочената директива във връзка с приложение I към нея следва, че държавите членки са длъжни да определят като „замърсени води“ или като води, които „могат да бъдат замърсени“ всички повърхностни сладки води и подземните води, които съдържат или има опасност да съдържат по-високо съдържание на нитрати от посочените в това приложение концентрации, както и водите, които са били или има опасност да бъдат подложени на еутрофизация.

66 В това отношение, както Съдът вече е постановил, за да се приеме, че водите са „замърсени“ по смисъла по-специално на член 3, параграф 1 от Директива 91/676 и че определянето им като уязвима зона се налага съгласно член 3, параграф 2 от тази директива, не е необходимо азотните съединения от селскостопански произход да имат изключителен принос за замърсяването. Достатъчно е те да допринасят значително за него (решение от 23 април 2015 г., Комисия/Гърция, C-149/14, EU:C:2015:264, т. 36 и цитираната съдебна практика).

67 Член 3, параграф 4 от Директива 91/676 задължава държавите членки, от една страна, да преразглеждат и при необходимост да ревизират или допълват своевременно или най-малко на всеки четири години списъка по член 3, параграф 2 от тази директива с посочените уязвими зони, които захранват водите, определени в съответствие с член 3, параграф 1 от посочената директива, и които допринасят за замърсяването с нитратите, за да се отчитат промените и непредвидените фактори към момента на предходното определяне, а от друга страна, в срок от шест месеца да съобщават на Комисията всяка ревизия или допълнение на този списък.

68 В случая, макар че член 3, параграф 4 от Директива 91/676, който се ограничава да изиска от държавите членки да изпълняват предвидените в него задължения „своевременно“ и най-малко на всеки четири години, не уточнява в кой момент и при какви обстоятелства трябва да се предприеме такова преразглеждане, следва да се отбележи, че Кралство Испания не оспорва доводите на Комисията, че по същество тази държава членка е била длъжна да изпълни предвидените в тази разпоредба задължения, що се отнася до вододайните зони, съответстващи на посочените в исковата молба точки на измерване, след като в представените от испанските власти съгласно Директива 91/676 доклади водите, от които са взети проби в тези точки на измерване, са обявени за замърсени или еутрофизирани, доколкото с пробите от посочените точки на измерване се доказвало или че повърхностните сладки води и подземните води от тези вододайните зони, са били или е имало опасност да са с концентрация на нитрати, по-висока от предвидената в приложение I към тази директива, или че тези води са претърпели или имало опасност да претърпят еутрофизация в близко бъдеще.

69 Кралство Испания не оспорва също, че водите, от които са взети проби в останалите 22 точки на измерване, са замърсени или еутрофизирани с нитрати.

70 Както обаче бе припомнено в точка 66 от настоящото решение, определянето на вододайната зона, съответстваща на точка за измерване, като уязвима зона, се налага само ако отчетените в тази точка на измерване азотни съединения от селскостопански произход допринасят значително за замърсяването с нитрати. Съгласно посочената в точка 63 от настоящото решение съдебна практика, тъй като Кралство Испания възразява, че случаят е такъв, Комисията трябва да докаже, що се отнася до тези точки на измерване, че е налице такъв значителен принос за накова замърсяване, или поне да представи допълнителни доказателства, които да позволят подобна констатация.

71 Що се отнася обаче до 14 от останалите 22 точки на измерване на територията на Автономна област Естремадура и на Автономна област Галисия, Комисията нито е установила, че азотните съединения от селскостопански произход допринасят значително за замърсяването с нитрати, чието наличие е установено в тези точки на измерване, нито е представила доказателства, с които да се установи наличието на такава последица, която Кралство Испания оспорва. Всъщност Комисията по същество само посочва, че Кралство Испания не е представило достатъчно обяснения по отношение на тези точки на измерване.

72 При тези обстоятелства първото твърдение за нарушение трябва да се отхвърли в частта, с която се твърди, че Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 3, параграф 4 от Директива 91/676, тъй като не е посочило като уязвими зони вододайните зони, съответстващи на тези четиринадесет точки на измерване.

73 Що се отнася до точки на измерване 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 и ES 53M1205, на територията на Автономна област Балеарски острови, следва да се отбележи, че в писмената си защита Кралство Испания само посочва, че понастоящем е в ход преразглеждане на определените уязвими зони и че в напреднал стадий на разглеждане е проект на декрет за определяне на уязвимите зони.

74 Макар в писмената си дуплика Кралство Испания да отбелязва, че на 27 март 2023 г. Автономна област Балеарски острови е приела и публикувала декрет за определяне на уязвими зони, включително вододайните зони, съответстващи на тези четири точки на

измерване, следва да се констатира, че това обстоятелство, освен че потвърждава, че разглежданите зони действително е трябвало да бъдат определени като уязвими зони, е настъпило след датата на изтичане на определения в мотивираното становище срок.

75 От постоянната съдебна практика обаче следва, че наличието на неизпълнение на задълженията трябва да се преценява с оглед на положението на държавата членка към момента на изтичане на срока, даден в мотивираното становище, и последващи промени не могат да се вземат предвид от Съда (решение от 28 април 2022 г., Комисия/България (Актуализиране на морските стратегии), C-510/20, EU:C:2022:324, т. 39 и цитираната съдебна практика).

76 От това следва, че първото твърдение за нарушение трябва да бъде уважено, доколкото с него Комисията упреква Кралство Испания, че не е изпълнило задълженията си по член 3, параграф 4 от Директива 91/676, тъй като не е посочило като уязвими зони вододайните зони, съответстващи на четирите точки на измерване, посочени в точка 73 от настоящото решение.

77 Същите съображения важат и по отношение на точките на измерване JU210, JU209 и JU202 на територията на Област Валенсия. Всъщност в това отношение Кралство Испания само посочва, че с декрет, приет от правителството на тази автономна област на 10 юни 2022 г., тоест след изтичането на определения в мотивираното становище срок, вододайните зони, съответстващи на тези точки на измерване, са били определени като уязвими зони.

78 Накрая, що се отнася до точка на измерване TA 53306008, на територията на Област Мадрид, Кралство Испания изтъква по същество, че значително е намалял приносът на азотните съединения от селскостопански произход към замърсяването, достигайки максимална стойност от 17 % през 2021 г. Както обаче отбелязва Комисията в писмената си реплика, в решение от 22 септември 2005 г., Комисия/Белгия (C-221/03, EU:C:2005:573, т. 86 и 87), Съдът вече е приел, че принос с подобни стойности от 17 % е значителен по смисъла на цитираната в точка 66 от настоящото решение съдебна практика.

79 Що се отнася до довода на Кралство Испания, изтъкнат в писмената му дуплика и изведен от факта, че в неотдавнашно решение относно дерогация, поискана в приложение на Директива 91/676, Комисията е приела, че за да бъде значителен, приносът на азотните съединения от селскостопански произход към замърсяването би трябвало да надхвърля 19 % от това замърсяване, достатъчно е да се посочи, че тази преценка на Комисията при никакви положения не би могла да обвърже Съда, тъй като той сам трябва да прецени значителния характер на приноса към замърсяването.

80 С оглед на изложеното следва да се приеме, че първото твърдение за нарушение е основателно, доколкото Комисията упреква Кралство Испания, че не е изпълнило задълженията си по член 3, параграф 4 от Директива 91/676, тъй като тази държава членка не е определила като уязвими зони вододайните зони, съответстващи: на точки на измерване 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 и ES 53M1205, на територията на Автономна област Балеарски острови, на точки на измерване JU210, ЕПС 209 и ЕПС 202, на територията на Област Валенсия, и на точка на измерване TA 53306008, на територията на Област Мадрид.

По второто твърдение за нарушение, изведено от нарушение на член 5, параграф 4 от Директива 91/676

81 С второто твърдение за нарушение Комисията иска от Съда да установи, че като не е предвидило всички задължителни мерки, необходими по програмите за действие в известен брой автономни области, Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 5, параграф 4 от Директива 91/676 във връзка с приложения II и III към тази директива.

82 Това твърдение за нарушение се разделя на три части, първата от които се отнася до програмите за действие на Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча и Кастилия и Леон, втората — до програмата за действие на Автономна област Естремадура, а третата — до програмата за действие на Област Мадрид.

По първата част, отнасяща се до програмите за действие на Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча и Кастилия и Леон

– *Доводи на страните*

83 Комисията изтъква в исковата си молба, що се отнася до Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча и Кастилия и Леон, че програмите за действие на тези автономни области не съдържат необходимите задължителни мерки, що се отнася до условията за разпръскване на подобряващи почвата вещества по земи с остър наклон, посочени в буква А, точка 2 от приложение II към Директива 91/676, тъй като мерките, съдържащи се в тези програми за действие, са по-малко строги от препоръките, съдържащи се в изследване, публикувано през 2011 г. и озаглавено *Recommendations for establishing Action Programmes under Directive 91/676/EEC concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources* (Препоръки относно създаването на програми за действие по Директива 91/676/ЕИО за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници, наричано по-нататък „научното изследване“).

84 Научното изследване препоръчвало следното по отношение на разпръскването на подобряващите почвата вещества върху земи с остър наклон:

– съчетаване на използването на подобряващи почвата вещества и на оборски тор върху земи с наклон над 2 % с предпазни мерки, като пряко внасяне (контурно земеделие), инжектиране, отглеждане на трайни насаждения, терасиране, широки ненаторявани буферни ивици и др.,

– да забранят повърхностното разпръскване на оборски тор и продукти за наторяване с N и P [съдържащи азот или фосфор продукти за наторяване] върху земи с наклон над 8 %, и по-специално когато склонът е с дължина над 100 метра,

– да забранят разпръскването върху и под повърхността (инжектиране, внасяне) на оборски тор и продукти за наторяване с N и P върху всички земи с наклони над 15 %, и по-специално, когато склонът е над 100 метра (забрана за разпръскване на продукти за наторяване и на оборски тор).

85 В това отношение, макар да признава, че това изследване няма задължителна правна сила и не е единственият валиден научен критерий за преценка дали държавите членки са транспонирали правилно Директива 91/676 в специфичния си правен ред, Комисията припомня, че съгласно член 5, параграф 3 от тази директива програмите за действие следва да са съобразени с „наличните научни и технически данни“. Научното изследване обаче било част от тези данни и Кралство Испания не представило други научни данни, за да обоснове, че мерки, които са по-малко строги от предвидените в това изследване, били достатъчни за постигане на определените в посочената директива цели.

86 В писмената си защита Кралство Испания изтъква по същество, че научното изследване не може да се счита за единствен критерий за оценка на правилното транспониране на Директива 91/676 и не може да бъде признато за правно обвързващо. Освен това то посочва, че макар член 11 от тази директива да предвижда само възможност за Комисията да представи предложения за преразглеждане на посочената директива, като използва научното изследване като единствен критерий за оценка на програмите за действие, тази институция възнамерявала да въведе допълнителни задължения за държавите членки, с оглед на което същата директива всъщност е необходимо да бъде изменена. Съществували обаче програми за действие в различните територии, посочени в исковата молба, които отговаряли на изискванията на тази директива.

87 Що се отнася до Автономна област Арагон, Кралство Испания изтъква, че единственото твърдение на Комисията за нарушение се дължи на факта, че мерките, предвидени в програмата за действие на тази автономна област за земите с наклон, са по-малко строги от тези, които се съдържат в научното изследване. Комисията не представила никакви доказателства, позволяващи да се твърди, че тази програма за действие не съответства на изискванията на член 5, параграф 4 от Директива 91/676, тъй като тази разпоредба не установявала конкретни стойности, на които Комисията да може да се позове.

88 Според Кралство Испания същите съображения са в сила и за Автономна област Кастилия-Ла Манча. Освен това тази автономна област изменила програмата си за действие с наредба, приета на 28 септември 2020 г., като добавила в тази програма разпоредби относно внасянето на съдържащи азот подобряващи почвата вещества върху наклони терени. Тези изменения обаче били направени от Автономна област Кастилия-Ла Манча въз основа на представения от Автономна област Навара проект на програмата за действие, във връзка с която Комисията приела в мотивираното си становище, че е съобразена със задълженията, произтичащи от член 5, параграф 4 от Директива 91/676. Следователно логично трябвало да се приеме, че така изменената програма за действие на Автономна област Кастилия-Ла Манча е в съответствие с предписанията на тази разпоредба.

89 Що се отнася до Автономна област Кастилия и Леон, Кралство Испания поддържа, че както признава Комисията в исковата молба, член 10 от Кодекса на добрите практики на тази автономна област, приет с декрет от 25 юни 2020 г., определя условията за разпръскване на подобряващите почвата вещества по земите с остър наклон. Следователно задълженията, предвидени в член 5, параграф 4 от Директива 91/676, били спазени в тази автономна област. Във всеки случай с постановление, прието на 29 април 2022 г., за да съобрази препоръките на Комисията, тази автономна област предвидила мерки относно разпръскването на подобряващите почвата вещества по земи с остър наклон.

90 В писмената си реплика Комисията оспорва доводите на Кралство Испания. По-специално тя поддържа позицията си по отношение на Автономна област Арагон.

91 Що се отнася до довода, според който са сходни програмите за действие на Автономна област Кастилия-Ла Манча и на Автономна област Навара, тя уточнява, че разглежда мерките на всяка регионална програма за действие в зависимост от съответните климатични и почвени условия.

92 Що се отнася до Автономна област Кастилия и Леон, Комисията добавя, че ако Кралство Испания счита, че с оглед на особените характеристики на тази автономна област са достатъчни правила, които са по-либерални от предвидените в научното изследване, за да се избегнат рисковете от рязане, тази държава членка е трябвало да предостави научните и техническите данни, на които се основава в това отношение, което тя не е направила. Що се отнася до програмата за действие на тази автономна област, в редакцията след приемането на постановлението от 29 април 2022 г., което било прието при всички положения след определения в мотивираното становище срок, тя отново не отговаряла на наличните научни и технически стандарти, тъй като при определени обстоятелства предвиждала възможност за разпръскване на подобряващи почвата вещества по земи с наклон над 15 %, без да са представени технически данни, обосноваващи това отклонение от научните препоръки, на които се е основала Комисията.

93 В писмената си дуплика Кралство Испания уточнява, що се отнася до Автономна област Арагон, че на 14 декември 2022 г. е прието решение, целящо да изясни съдържанието на програмата за действие на тази автономна област, що се отнася до условията за разпръскване на подобряващи почвата вещества по земи с остър наклон, като уточнява точно и подробно задълженията и мерките, които следва да се приложат. Според Кралство Испания това решение е в съответствие с препоръките на Комисията.

– *Съображения на Съда*

94 На първо място, следва да се припомни, че член 5, параграф 3, буква а) от Директива 91/676 гласи, че програмите за действие са съобразени с наличните научни и технически данни. Тези програми за действие трябва да съдържат определени задължителни мерки, изброени в параграф 4 от този член. Следователно, за да се провери дали дадена програма за действие е в съответствие с тези разпоредби, е необходимо Комисията да вземе предвид наличните научни и технически данни. Кралство Испания обаче не оспорва, че научното изследване, на което Комисията се е основа в случая, е част от наличните научни данни, които тази институция трябва да вземе предвид в това отношение.

95 Противно на твърденията на Кралство Испания, като се основава на научното изследване, Комисията изобщо не твърди, че му придава правнообвързващ характер или налага допълнителни задължения на тази държава членка.

96 Всъщност Кралство Испания е можело да представи други научни изследвания и документи, за да обори твърденията на тази институция (вж. по аналогия решение от 21 юни 2018 г., Комисия/Германия, C-543/16, EU:C:2018:481, т. 77). Както обаче правилно е посочила Комисията, Кралство Испания не е представило такива изследвания или документи, с които да докаже, че по-малко строги условия за разпръскване на торове по земи с остър наклон, отколкото посочените в научното изследване, биха били достатъчни

за намаляване на замърсяването на водите, предизвикано или породено от нитрати от селскостопански източници, и за предотвратяване на всяко ново замърсяване от този вид, в съответствие с преследваната от Директива 91/676 цел, посочена в член 1 от нея.

97 На второ място, следва да се отбележи, че Кралство Испания не оспорва, че условията за разпръскване на подобряващи почвата вещества върху земи с остър наклон, определени в програмите за действие на автономните области, посочени в първата част от второто твърдение за нарушение, са по-малко строги от предвидените в научното изследване.

98 На трето място, макар Кралство Испания да твърди, че приетите от Автономна област Кастилия-Ла Манча мерки се основават на взетите от Автономна област Навара мерки, които Комисията приела за задоволителни, видно от мотивираното ѝ становище, то не оспорва обстоятелството, че приетите от Автономна област Кастилия-Ла Манча мерки са по-малко строги от предвидените в научното изследване, без да обясни защо тези по-малко строги мерки трябва да се считат за съответстващи на предписанията на член 5, параграф 4 от Директива 91/676.

99 На четвърто и последно място, доколкото Кралство Испания се позовава на мерки, приети след датата на изтичане на определения в мотивираното становище срок по отношение на Автономни области Кастилия и Леон и Арагон, достатъчно е да се припомни, че съгласно съдебната практика, посочена в точка 75 от настоящото решение, промените, настъпили след изтичането на определения в мотивираното становище срок, не могат да бъдат взети предвид от Съда при преценката за наличието на разглежданото неизпълнение на задължения.

100 От това следва, че първата част от второто твърдение за нарушение трябва да бъде уважена.

По втората част, отнасяща се до програмата за действие на Автономна област Естремадура

– *Доводи на страните*

101 В исковата молба Комисията посочва, че в програмата за действие на Автономна област Естремадура липсват три елемента, а именно посочените в буква А, точка 5 от приложение II и в параграф 1, точка 2 от приложение III към Директива 91/676 мерки относно временното събиране на твърд оборски тор в полетата; посочените в буква Б, точка 9 от приложение II и параграф 1, точка 3 и параграф 2 от приложение III към тази директива на мерки относно регистъра за употреба на подобряващи почвата вещества; както и посочените в параграф 2 от приложение III към посочената директива мерки относно максималното годишно количество оборски тор, който може да бъде разпръскван върху земята.

102 В писмената си защита Кралство Испания изтъква, че действащата в тази автономна област правна уредба възпрепятства временното събиране на твърд оборски тор в земеделските стопанства. Освен това тези стопанства били длъжни да поддържат актуален регистър за всяка култура, в който се уточняват по-специално датите на разпръскване на подобряващите почвата вещества, видът на подобряващите почвата вещества и разпръснатото количество. Във всеки случай Автономна област Естремадура изготвила нова програма за действие, за да изпълни указанията на Комисията.

103 В писмената си реплика Комисията възразява, че правилата, на които се позовава Кралство Испания, не са достатъчни, за да осигурят правилното прилагане на член 5, параграф 4 от Директива 91/676, който изисква разглежданите мерки да бъдат включени в програмата за действие в уязвимите зони.

104 В писмената си дуплика Кралство Испания изтъква, че всички земеделски стопанства са длъжни да спазват правилата относно регистъра на употребата на подобряващи почвата вещества и аспектите относно мерките за временно събиране на твърд оборски тор на полето, независимо от включването им в програмата за действие на Автономна област Естремадура, като се има предвид, че става въпрос за задължения, наложени с кралски декрет, приложим на цялата национална територия.

– *Съображения на Съда*

105 Следва да се констатира, че Кралство Испания не оспорва по същество обстоятелството, че програмата за действие на Автономна област Естремадура не съдържа трите елемента, посочени в точка 101 от настоящото решение, за разлика от задълженията, произтичащи от член 5, параграф 4 от Директива 91/676 във връзка с приложения II и III към тази директива.

106 Освен това, доколкото Кралство Испания се позовава на законодателна мярка, която не е била приета към датата на изтичане на определения в мотивираното становище срок, неговите доводи трябва да се отхвърлят по съображенията, изложени в точка 99 от настоящото решение.

107 От това следва, че втората част от второто твърдение за нарушение трябва да бъде уважена.

По третата част относно програмата за действие на Област Мадрид

– *Доводи на страните*

108 Що се отнася до Област Мадрид, Комисията упреква Кралство Испания, че не е предвидила в програмата за действие на тази област ясни указания относно мерките, касаещи временното събиране на твърди торове върху земите, посочени в по буква А, точка 5 от приложение II и в параграф 1, точка 2 от приложение III към Директива 91/676, по-специално що се отнася до максималната продължителност на събиране на оборски тор върху земите.

109 В писмената си защита Кралство Испания посочва, че програмата за действие, която е била в процес на изготвяне към момента на приемане на мотивираното становище, понастоящем се намира на етапа на одобрение. Следвало да се вземе предвид и Кралски декрет 47/2022 за опазване на водите от дифузно замърсяване, причинено от нитрати от селскостопански източници, посочен в точка 15 от настоящото решение, както и проект за Кралски декрет относно устойчивото стопанисване на земеделските земи.

110 В писмената си реплика Комисията отбелязва, че тъй като новата програма за действие на посочената област е все още в процес на изготвяне, продължава да се прилага предходната програма за действие.

111 В писмената си дуплика Кралство Испания уточнява, че годишните проверки на намиращите се в уязвимите зони стопанства от 2020 г. включват в приложение на действащата програма за действие проверка на съоръженията за събиране на торове, както и на твърд и течен оборски тор.

– *Съображения на Съда*

112 Следва да се отбележи, че Кралство Испания не оспорва неизпълнението на задължения, в което е упрекнато по отношение на Област Мадрид.

113 Освен това, доколкото Кралство Испания се позовава на законодателна мярка, приета след датата на изтичане на определения в мотивираното становище срок, неговите доводи трябва да се отхвърлят по съображенията, изложени в точка 99 от настоящото решение.

114 От това следва, че третата част от второто твърдение за нарушение, а следователно и това твърдение за нарушение в своята цялост, трябва да бъдат уважени.

115 С оглед на изложеното следва да се констатира, че като не е предвидило всички необходими задължителни мерки в програмите за действие на Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча, Кастилия и Леон и Естремадура, както и на Област Мадрид, Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 5, параграф 4 от Директива 91/676 във връзка с приложения II и III към тази директива.

По третото твърдение за нарушение, изведено от нарушение на член 5, параграф 5 от Директива 91/676

116 С третото твърдение за нарушение, което се разделя на две части, Комисията по същество иска от Съда да установи, че като не е приело необходимите допълнителни мерки или засилени действия във връзка със замърсяването с нитрати, Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 5, параграф 5 от Директива 91/676. Комисията посочва, че съгласно тази разпоредба в рамките на програмите за действие държавите членки трябва да предприемат всякакви допълнителни мерки или засилени действия, които считат за необходими, ако се окаже, че посочените в член 5, параграф 4 от тази директива мерки не са достатъчни за намаляване на замърсяването и за предотвратяване на всяко ново замърсяване с нитрати от селскостопански източници.

По първата част, отнасяща се до Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча, Кастилия и Леон и на регион Мурсия

– *Доводи на страните*

117 С първата част от това твърдение за нарушение Комисията по същество упреква Кралство Испания, че като не е приело необходимите допълнителни мерки или засилени действия във връзка със замърсяването с нитрати, що се отнася до Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча, Кастилия и Леон и на регион Мурсия, то не е изпълнило задълженията си по член 5, параграф 5 от Директива 91/676.

118 Комисията счита, че от предоставените от испанските органи в доклада за периода 2016—2019 г. данни следва, че в четирите разглеждани автономни области качеството на водите не се е подобрило в сравнение с предходния период, което е доказателство за това, че мерките, приети на основание на член 5, параграф 4 от Директива 91/676, не са били достатъчни, за да гарантират постигането на целите, определени в член 1 от тази директива.

119 Що се отнася до Автономна област Арагон, отново от доклада за периода 2016—2019 г. следва, първо, че стойностите на нитратите превишавали 40 mg/l в 56,3 % от точките на измерване на подземните води, а в 39,1 % от тези точки тези стойности били по-високи от 50 mg/l. Според доклада за периода 2012—2015 г. обаче делът на точките на измерване със стойности на нитратите, надвишаващи 40 mg/l, възлизал на 54,3 %, а делът на точките на измерване, в които са отчетени стойности, по-високи от 50 mg/l, бил 42,3 %. Второ, 67,4 % от точките на измерване на подземните води, в които са отчетени стойности на нитрати над 40 mg/l, свидетелстват за тенденция към стабилност или повишаване. Трето, същото се отнасяло и за 53,8 % от точките на измерване на подземните води със стойности над 50 mg/l.

120 Що се отнася до повърхностните води, процентът на точките на измерване, в които са отчетени стойности на нитрати над 40 mg/l, се увеличава от 7,7 % на 8 % за всеки следващ период, като процентът на тези точки, в които тези стойности са над 50 mg/l, се увеличи от 0 % на 4 %. Всички точки на измерване, в които са отчетени стойности на нитрати над 50 mg/l, свидетелстват за тенденция към повишаване или стабилност.

121 Що се отнася до еутрофизацията, Автономна област Арагон разполагала само с две точки на измерване в уязвимите зони за периода 2012—2015 г., в една от които е подаден сигнал за еутрофизация. В периода 2016—2019 г. точките на измерване, в които се наблюдава трофично състояние, спаднали на осем, като в две от тях се отчитало замърсяване.

122 В обобщение, от данните за подземните води не се установявали подобряване на качеството на водата, данните за повърхностните води свидетелстват за влошаване на качеството на водата, а поради малкото на брой точки на измерване, в които е подаден сигнал за еутрофизация в уязвимите зони, се затруднявала оценката на трофичното състояние.

123 Макар да признава, че предприетите от Автономна област Арагон мерки са в правилната посока, Комисията счита, че предвид равнището на замърсяване на водите и липсата на изследвания, които да подкрепят достатъчния характер на тези мерки, Кралство Испания продължава да не изпълнява задълженията си по член 5, параграф 5 от Директива 91/676 по отношение на тази автономна област.

124 Що се отнася до Автономна област Кастилия-Ла Манча, делът на точките на измерване на подземните води в уязвимите зони, в които е отчетена концентрация на нитрати над 50 mg/l, намалял от 32 % съгласно доклада за периода 2012—2015 г. на 26,3 % — съгласно доклада за периода 2016—2019 г. Въпреки това в 57,8 % от точките на измерване, в които през последния посочен период било установено замърсяване на подземните води, се отчитали тенденции към стабилност или към повишаване. Освен това процентът на точките на измерване на повърхностните води в уязвимите зони, в които се отчита еутрофизация, се увеличил от 35,9 % съгласно доклада за периода 2012—2015 г. на 60 % съгласно доклада за периода 2016—2019 г. Впрочем испанските власти признали влошаването на качеството на водата по отношение на тази автономна област.

125 Предвид нивото на замърсяване на водите и липсата на изследвания и технически данни, които да подкрепят достатъчния характер на предприетите мерки, Кралство Испания продължавало да не спазва задълженията, произтичащи от член 5, параграф 5 от Директива 91/676 по отношение на посочената автономна област.

126 Що се отнася до Автономна област Кастилия и Леон, предоставените от испанските органи данни в доклада за 2016—2019 г. ясно показвали, че положението в уязвимите зони не се е подобрило. Това е така, защото в тези зони процентът на точките на измерване на подземните води с концентрации на нитрати над 50 mg/l се увеличил от 37,2 % на 43 %. Освен това в повече от половината от точките на измерване, при които концентрациите на нитрати надхвърляли 50 mg/l, се отчитала тенденция към стабилност или повишаване в сравнение с предходния период.

127 Предприетите от испанските органи мерки не били достатъчни, за да се преустанови неизпълнението на задължения, в което се упреква Кралство Испания.

128 Що се отнася до Автономна област на регион Мурсия, въз основа на данните, предоставени от испанските органи в доклада за периода 2016—2019 г., не можело да се установи, че положението в уязвимите зони се е подобрило спрямо положението съгласно данните от доклада за периода 2012—2015 г. Всъщност, макар че процентът на точките на измерване на подземните води, в които се отчитат стойности на нитрати над 50 mg/l в тези зони, е намалял от 62,5 % на 57,4 %, процентът на точките на измерване на повърхностните води, в които били отчитани стойности над 50 mg/l в уязвимите зони, се увеличил от 10 % на 15,6 %.

129 Комисията признава, че посочената автономна област е приела няколко допълнителни мерки. Тези мерки обаче били недостатъчни за постигане на целите на Директива 91/676, доказателство за което били мащабът и сериозността на събитията във връзка с кризата, причинена от аноксия през 2019 г. и в края на лятото на 2021 г.

130 В писмената си защита Кралство Испания оспорва доводите на Комисията, като изтъква, че задължението, наложено с член 5, параграф 5 от Директива 91/676, не е задължение за резултат. Напротив, ставало въпрос за задължение за предприемане на мерки за постигане на посочените в член 1 от тази директива цели. За постигане на определените в член 1 от посочената директива цели, в Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча, Кастилия и Леон и на регион Мурсия обаче били предприети допълнителни мерки и засилени действия.

131 Освен това член 5, параграф 5 от Директива 91/676 изисквал предприемането на мерките, които държавите членки „считат за необходими“ за постигане на целите, посочени в член 1 от тази директива. Това предполагало, че резултатът от действащите мерки е можел да бъде разгледан предварително, за да се вземат нови мерки „в светлината на придобития опит“, както предвиждал член 5, параграф 5 от посочената директива. Това обаче непременно и неизбежно изисквало да е изтекло определено време. Както се посочвало в тринадесето съображение от същата директива, не било изключено да са необходими много години, докато защитните мерки доведат до подобряване на качеството на водите.

132 Освен това от член 5, параграф 7 от Директива 91/676 следвало, че най-малко на всеки четири години държавите членки трябва да преразглеждат и по целесъобразност ревизират програмите си за действие, включително всяка допълнителна мярка, предприета съгласно член 5, параграф 5 от тази директива. Същевременно съгласно

член 10 от нея държавите членки са длъжни на всеки четири години да представят на Комисията доклад, съдържащ информациите, посочени в приложение V към посочената директива, и по-специално всички допълнителни мерки или засилени действия, предприети на основание член 5, параграф 5 от същата директива. В рамките на този доклад държавите членки трябвало да посочат, от една страна, приблизителните срокове, в които считат, че определените в съответствие с член 3, параграф 1 от Директива 91/676 води би трябвало да реагират на мерките, предвидени в програмата за действие, и от друга страна, указания относно степента на несигурност на тези оценки. Следователно било неточно да се твърди, както прави Комисията, че не са били предприети мерките или действията, предвидени в член 5, параграф 5 от посочената директива.

133 Накрая, приемането на допълнителни мерки или засилени действия в рамките на програмите за действие било само една от възможностите, които компетентните органи можели да предпочетат с оглед постигането на определените в Директива 91/676 цели.

134 Що се отнася до Автономна област Арагон, било противоречиво да се упрекват испанските органи, че не взели допълнителни мерки, като същевременно се признава, че е намалял делът на точките на измерване на подземните води, в които били отчетени стойности на нитрати над 50 mg/l. Освен това не можело да се приеме, че било допустимо да се прави позоваване на точките на измерване, в които били отчетени стойности на нитрати, по-ниски от 50 mg/l, както постъпва Комисията, за да докаже необходимостта от допълнителни мерки или засилени действия. Следователно в тази автономна област било налице подобряване на качеството на водата.

135 Освен това Комисията признавала, че единият от двата законодателни акта, приети от Автономна област Арагон в това отношение, имал принос за избягване на ускореното увеличаване на замърсяването, а с вторият се ограничавала разкриването на нови стопанства и можело да има положителни последици за намаляване съдържанието на азот.

136 Що се отнася до Автономна област Кастилия-Ла Манча, тя била в процес на засилване на контролните си механизми, за да постигне определените в Директива 91/676 цели. Засилването на мерките, включени в програмите за действие на тази автономна област, следвало да се предприема само когато е доказано, че тези мерки не са достатъчни за намаляване на замърсяването.

137 Що се отнася до Автономна област Кастилия и Леон, Кралство Испания поддържа, че необходимите мерки са въведени с декрет на тази автономна област, приет през 2018 г., с който се определят минималните екологични условия за упражняването на животновъдни дейности или за инсталирането съоръжения за животновъдството на нейна територия. Във всеки случай посочената автономна област одобрила нова програма за действие през 2022 г., която предвиждала нови мерки за предотвратяване и евентуално намаляване на замърсяването на водите с нитрати от селскостопански източници.

138 Що се отнася до Автономна област на регион Мурсия, Кралство Испания изтъква, че събитията в кризата, причинена от аноксия през 2019 г. и в края на лятото на 2021 г., на които се позовава Комисията в исковата си молба, са последващи и към тях не могат да бъдат отправени упреците, формулирани в рамките на административната фаза на производството за установяване на неизпълнение на задължения. Следователно Комисията не можела да основава твърдението си за нарушение на такива факти.

139 По същество, като приело редица програми и законодателни актове, включително, последно, Закон от 27 юли 2020 г. за възстановяването и защитата на Мар Менор, Автономна област на регион Мурсия изпълнила задълженията си по член 5, параграф 5 от Директива 91/676. Кралство Испания се позовава и на план за проверка на земеделските стопанства за периода 2020—2021 г., одобрен с прието през септември 2020 г. постановление, и на няколко други законодателни акта, приети на 27 август 2021 г., 6 септември 2021 г., 13 април 2022 г. и 14 юли 2022 г.

140 В писмената си реплика Комисията поддържа, че практиката на Съда не допуска довода на Кралство Испания, изтъкнат в писмената му защита, че е необходимо да изтече определено време, за да се прецени резултатът от приетите от съответната държава членка мерки в дългосрочен план. Освен това подобен довод лишавал напълно от полезно действие член 5, параграф 5 от Директива 91/676.

141 Що се отнася до Автономна област Арагон, противно на твърденията на Кралство Испания, положението в уязвими зони на нейна територия не се е подобрило през периода 2016—2019 г. в сравнение с периода 2012—2015 г. Що се отнася до преценката на предприетите от тази автономна област мерки, Комисията се позовава на исканията, които е направила в исковата молба.

142 Що се отнася до Автономна област Кастилия-Ла Манча, Кралство Испания не оспорвало обстоятелството, че положението в уязвимите зони на нейна територия също не се е подобрило през периода 2016—2019 г. в сравнение с периода 2012—2015 г. Не бил основателен доводът на тази държава членка, че допълнителни мерки или засилени действия следва да се прилагат само когато е очевидно, че настоящите мерки по програмата за действие са недостатъчни. Задължението за приемане на допълнителни мерки или на засилени действия, предвидено в член 5, параграф 5 от Директива 91/676, възниквало веднага след като в даден период от време се установяло, че качеството на водите не се е подобрило в сравнение с предходния период, без да е необходимо да се доказва неефективността на вече приетите мерки.

143 Що се отнася до Автономна област Кастилия и Леон, Кралство Испания не оспорвало обстоятелството, че положението в уязвимите зони на нейна територия не се е подобрило през периода 2016—2019 г. в сравнение с периода 2012—2015 г. Що се отнася до Декрета от 2018 г., посочен в точка 137 от настоящото решение, той не можел да замести преразглеждането на програмата за действие. Що се отнася до посоченото в същата точка постановление от 2022 г., прието от тази автономна област, достатъчно било да се отбележи, че то било издадено след изтичането на срока, определен в мотивираното становище.

144 Що се отнася до Автономна област на регион Мурсия, Комисията подчертава, че твърдението за нарушение на член 5, параграф 5 от Директива 91/676 в тази автономна област се основава на представените от Кралство Испания данни за качеството на водата, от които е видно наличието на проблеми с еутрофизацията и с които се доказва, че мерките, приети от посочената автономна област на основание член 5, параграф 4 от тази директива, не са подобрили положението. Тези данни били изложени ясно в исковата молба и Кралство Испания не оспорило основателността им в писмената си защита.

145 Освен това Комисията припомня, че в исковата молба е подчертала обстоятелството, че това положение е продължило доста след изтичането на срока, определен в мотивираното становище, което потвърждавало извода, че мерките, които са в сила към момента на изтичането на този срок, не са достатъчни за постигане на определените в Директива 91/676 цели. Фактическите обстоятелства, изтъкнати от тази институция във връзка с кризата, причинена от аноксия през 2019 г. и в края на лятото на 2021 г., илюстрирали тази продължителност. Това обаче не било единственото представено от Комисията доказателство. Всъщност в исковата си молба Комисията изброила и определени официални документи, издадени от испанските органи, в които последните признали влошаването на качеството на вода и следователно недостатъчността на мерките, предприети на равнището на автономна област на регион Мурсия.

146 В писмената си дуплика Кралство Испания изтъква, че освен мерките, приети от съответните автономни области, трябвало да се вземат предвид и междувременно приетите на национално равнище разпоредби. В това отношение то се позовава на редица законодателни актове, приети през 2022 г.

147 Що се отнася до Автономна област Арагон, Кралство Испания подчертава, че самата Комисия признава, че приетите от тази автономна област мерки са в правилната посока.

148 Що се отнася до Автономна област Кастилия-Ла Манча, Комисията неправилно продължавала да изисква постигането на незабавни резултати.

149 Що се отнася до Автономна област Кастилия и Леон, Кралство Испания припомня мерките, посочени в точка 137 от настоящото решение.

150 Що се отнася до Автономна област на регион Мурсия, Кралство Испания твърди, че са предприети мерки в съответствие с изискванията на член 5, параграф 5 от Директива 91/676. Освен това самата Комисия признала, че предприемането на допълнителни мерки или засилени действия в рамките на програмите за действие бил само една от възможностите, от които компетентните органи можели да се възползват с оглед на постигането на целите на тази директива.

– *Съображения на Съда*

151 Съгласно член 5, параграф 5 от Директива 91/676 в рамките на програмите за действие, държавите членки вземат всякакви допълнителни мерки или засилени действия, които считат за необходими, ако се окаже, от началото или в светлината на придобития опит при прилагане на програмите, че посочените в параграф 4 мерки няма да са достатъчни за постигане на определените в член 1 от тази директива цели.

152 Освен това следва да се припомни, че съгласно член 1 от Директива 91/676 тя има за цел да намали замърсяването на водите, предизвикано или породено от нитрати от селскостопански източници, и да предотврати всяко ново замърсяване от този вид.

153 От практиката на Съда следва, че за да се установи, че предвидените в член 5, параграф 4 от Директива 91/676 задължителни мерки не са достатъчни за постигане на целите, определени в член 1 от тази директива, е достатъчно Комисията да докаже, че качеството на водите не се е подобрило в сравнение с предходния период (вж. в този смисъл решение от 21 юни 2018 г., Комисия/Полша, C-185/16, EU:C:2018:481, т. 55, 56, 59 и 71).

154 Държавите членки трябва да предприемат допълнителните мерки или засилените действия, посочени в член 5, параграф 5 от Директива 91/676, още от началото на първата програма за действие или в светлината на придобития опит при прилагането на програмите за действие и следователно още от първата констатация за необходимостта от тях (решение от 21 юни 2018 г., Комисия/Германия, C-543/16, EU:C:2018:481, т. 53 и цитираната съдебна практика).

155 Именно в светлината на тези съображения следва да се провери дали Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 5, параграф 5 от Директива 91/676.

156 На първо място, следва да се констатира, че изтъкнатите от тази държава членка доказателства не позволяват да се поставят под съмнение цифровите данни, съдържащи се в представените от нея доклади, на които се основава Комисията, с които се удостоверява, че в Автономни области Кастилия-Ла Манча, Кастилия и Леон и на регион Мурсия качеството на водата не се е подобрило през периода 2016—2019 г. в сравнение с периода 2012—2015 г.

157 Що се отнася до Автономна област Арагон, вярно е, че Кралство Испания изтъква, че що се отнася до подземните води, Комисията не може да се основава на резултата от пробите, взети в точките на измерване, където са отчетени стойности на нитрати, по-ниски от 50 mg/l, и че делът на точките на измерване със стойности на нитрати, по-високи от 50 mg/l, е намаляло от 42,3 % през периода 2012—2015 г. на 39,1 % през периода 2016—2019 г. По този начин Кралство Испания обаче оспорва само две от трите констатации, посочени в точка 119 от настоящото решение, въз основа на които Комисията е стигнала до извода, че не се е подобрило качеството на подземните води в Автономна област Арагон. За сметка на това то не оспорва нито другата констатация, посочена от Комисията в това отношение — че в 53,8 % от точките на измерване на подземните води, в които са установени стойности на нитрати над 50 mg/l, тези стойности еволюират, като се следва тенденция към стабилност или повишаване, нито констатациите, на които се основава Комисията по отношение на повърхностните води.

158 При тези обстоятелства следва да се приеме, че Комисията е установила, че качеството на водите в тази автономна област не се е подобрило през периода 2016—2019 г. в сравнение с предходния период.

159 На второ място, макар от член 5, параграф 5 от Директива 91/676 да следва, че посочените в тази разпоредба допълнителни мерки или засилени действия могат да бъдат предприети „в светлината на придобития опит при прилагане на програмите за действие“, това не променя факта, че съгласно посочената разпоредба тези допълнителни мерки или засилени действия могат да бъдат предприети и „от началото“ на това прилагане и че при всички положения и в съответствие със съдебната практика, цитирана в точка 154 от настоящото решение, посочените допълнителни мерки или засилени действия трябва да бъдат взети още при първото установяване на необходимостта от тях. От това следва, че трябва да се отхвърли доводът на Кралство Испания, че допълнителни мерки или засилени действия трябвало да се приемат едва известно време, след като се установи, че съществуващите мерки не са достатъчни. Това е така, защото подобно тълкуване би лишило член 5, параграф 5 от Директива 91/676 от полезно действие и би застрашило целите на тази директива, определени в член 1 от нея.

160 Същото се отнася и за довода на Кралство Испания, според който, като предвижда, че държавите членки трябва да предприемат допълнителни мерки или засилени действия, „които считат за необходими“, член 5, параграф 5 от Директива 91/676 предполага да е било възможно резултатът от действащите мерки предварително да бъде разгледан, за да се предприемат нови мерки в светлината на придобития опит.

161 Освен това, противно на твърденията на Кралство Испания, задълженията, възложени на държавите членки с член 5, параграф 5 от Директива 91/676, не могат са бъдат оспорени нито от факта, че съществуват други задължения, които са им възложени с член 5, параграф 7 и с член 10 от тази директива, нито от доводите, изложени в тринадесето съображение от нея. Всъщност последните задължения и доводи не могат да освободят държавите членки от ангажимента им да изпълняват възложените им с член 5, параграф 5 от посочената директива задължения.

162 Също така трябва да се отхвърли доводът на Кралство Испания, че предприемането на допълнителни мерки или засилени действия в рамките на програмите за действие представлявало само една от възможностите, които държавите членки можели да предпочетат, за да постигнат целите на Директива 91/676, тъй като те все пак са длъжни да изпълняват задълженията си по член 5, параграф 5 от Директива 91/676.

163 На трето място, що се отнася до въпроса дали Кралство Испания е предприело допълнителните мерки или засилените действия, които е било длъжно да приеме по отношение на разглежданите четири автономни области, следва да се посочи, че от член 5, параграф 5 от Директива 91/676 следва, че тези мерки или действия следва да бъдат приети, в случай че предвидените в член 5, параграф 4 от тази директива задължителни мерки са недостатъчни, за да се постигнат определените в член 1 от тази директива цели. От това следва, противно на поддържаното от Кралство Испания, че за да се приеме, че дадена държава членка е изпълнила произтичащите от член 5, параграф 5 от посочената директива задължения, не е достатъчно тя да е предприела допълнителни мерки или засилени действия. За да се приеме, че посочените в тази разпоредба изисквания са изпълнени, е необходимо освен това тези допълнителни или засилени действия да са достатъчни за постигане на целите, определени в член 1 от Директива 91/676, а именно намаляване на замърсяването на водите, предизвикано или породено от нитрати от селскостопански източници, и предотвратяване на всяко ново замърсяване от този вид.

164 Що се отнася до Автономна област Арагон, макар да е вярно, че Комисията признава, че предприетите от тази автономна област мерки са в правилната посока, тя също така основателно подчертава, че Кралство Испания не е представило нито изследвания, нито подробни доказателства, че тези мерки са достатъчни за постигане на определените в Директива 91/676 цели.

165 Що се отнася до междувременно приетата на национално равнище правна уредба, на която се позовава Кралство Испания в писмената си дуплика и която следва да подобри положението не само на посочената автономна област, но и на останалите три автономни области, засегнати от първата част от третото твърдение за нарушение, следва да се отбележи, че тази правна уредба е приета през 2022 г., тоест след изтичането на определения в мотивираното становище срок. Съгласно съдебната практика, посочена в точка 75 от настоящото решение обаче, промените, настъпили след изтичането на определения в мотивираното становище срок, не могат да бъдат взети предвид от Съда при преценката за наличието на разглежданото неизпълнение на задължения.

166 Що се отнася до Автономна област Кастилия-Ла Манча, Кралство Испания се ограничава да изтъкне, че би трябвало да се предприема засилване на мерките, включени в програмите за действие на тази автономна област, само ако се установи, че тези мерки не са достатъчни за намаляване на замърсяването с нитрати. По съображенията, изложени в точка 159 от настоящото решение, с подобни доводи обаче не би могло да се обоснове обстоятелството, че дадена държава членка не изпълнява произтичащите от член 5, параграф 5 от Директива 91/676 задължения на държава членка.

167 Що се отнася до Автономна област Кастилия и Леон, както следва от точка 137 от настоящото решение, Кралство Испания се ограничава да посочи, че тази автономна област, от една страна, е приела през 2018 г. декрет, с който се определят минималните екологични условия за упражняване на животновъдни дейности или за инсталиране на съоръжения за животновъдство на нейната територия, и от друга страна, че през 2022 г. тя е приела постановление, с което се одобрява нова програма за действие, предвиждаща нови мерки за предотвратяване и евентуално намаляване на замърсяването на водите с нитрати от селскостопански източници. От една страна обаче, както правилно отбелязва Комисията, приемането на такъв декрет не може да освободи Кралство Испания от задължението му да следи за преразглеждането на програмата за действие на тази автономна област, което му е възложено с член 5, параграф 5 от Директива 91/676. От друга страна, що се отнася до постановлението, прието от посочената автономна област през 2022 г., достатъчно е да се припомни, че съгласно цитираната в точка 75 от настоящото решение съдебна практика промените, настъпили след изтичането на определения в мотивираното становище срок, не могат да бъдат взети предвид от Съда за целите на преценката на настоящото неизпълнение на задължения.

168 Накрая, що се отнася до Автономна област на регион Мурсия, макар да е вярно, че в исковата молба Комисията се позовава на събития, настъпили през 2019 г. и през 2021 г., и следователно на факти, които не са били предмет на разглеждане в административната фаза на производството, тази институция пояснява, без това да се оспорва от Кралство Испания, че е посочила тези факти в исковата молба, за да докаже, че не са достатъчни мерките, предприети от испанските власти към датата на изтичане на определения в мотивираното становище срок. Във всеки случай следва да се отбележи, че в приетия на 27 юли 2020 г. закон, посочен в точка 139 от настоящото решение, изрично се признава, че мерките от действащата към онзи момент програма за действие не са достатъчни за предотвратяване и коригиране на замърсяването с нитрати в подземните водни обекти в определен район от тази автономна област. Освен това Кралство Испания не оспорва констатацията на Комисията в писмената ѝ реплика, че от новия план за действие, който е бил в процес на изготвяне към датата на изтичане на определения в мотивираното становище срок, изрично следва, че все още са необходими други допълнителни мерки и засилени действия.

169 От това следва, че първата част от третото твърдение за нарушение трябва да бъде уважена.

170 С оглед на изложеното следва да се констатира, че като не е приело необходимите допълнителни мерки или засилени действия по отношение на замърсяването с нитрати в Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча, Кастилия и Леон и на регион Мурсия, Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 5, параграф 5 от Директива 91/676.

По втората част, изведена от обстоятелството, че Кралство Испания не е приело подходящи мерки за преодоляване на еутрофизацията на цялата си територия

– *Доводи на страните*

171 С втората част от третото твърдение за нарушение Комисията поддържа по същество, че Кралство Испания не е предприело допълнителните мерки или засилените действия, изисквани от член 5, параграф 5 от Директива 91/676 за преодоляване на еутрофизацията на цялата си територия, независимо че съгласно наличните данни предвидените в програмите за действие мерки не били достатъчни за намаляване и предотвратяване на замърсяването.

172 От практиката на Съда следвало, че член 3, параграф 1 от Директива 91/676 във връзка с буква А, точки 2 и 3 от приложение I към нея трябва да се тълкува в смисъл, че водите трябва да се считат за замърсени, по-специално когато естествените сладководни езера, другите сладководни обекти, устията, крайбрежните и морските води са претърпели еутрофизация. Следователно в подобна хипотеза държавите членки биха били длъжни да приемат посочените в член 5 от посочената директива мерки, а именно програмите за действие, и ако е необходимо, допълнителни мерки и засилени действия за отстраняване на тази форма на замърсяване.

173 Въпреки че в отговорите си на мотивираното становище испанските власти твърдят, че в периода 2012—2015 г. трофичното състояние на водите се е подобрило в сравнение с периода 2008—2011 г., Комисията счита, че тези доводи не могат да бъдат приети. Всъщност, ако процентът на точките на измерване, в които е установена еутрофизация, се е променен от 0,32 % на 0,29 %, установеното леко подобрение би се основавало на по-малка по обхват извадка (429 точки на измерване за периода 2012—2015 г. срещу 476 точки на измерване за периода 2008—2011 г.), поради което тя не илюстрирала действителното положение. Подценяването на проблема с еутрофизацията вследствие на предоставените от испанските органи данни, се обяснявала по-специално с изключването на реките от проверката на еутрофизацията в доклада за периода 2012—2015 г. Това изключване обаче не било в съответствие с Директива 91/676.

174 Поради промяна в методологията данните, представени в доклада за периода 2016—2019 г., също не можели да се използват за доказване на подобрение по отношение на еутрофизацията. Всъщност в сравнение с доклада за предходния период, в посочения доклад били премахнати 68 точки на измерване, в които била отчетена еутрофизация или риск от еутрофизация.

175 Поради това Комисията счита, че наличните данни, представени в исковата ѝ молба, потвърждават, че не се е подобрил проблемът с еутрофизацията, поради което испанските органи били длъжни да приемат допълнителни мерки или засилени действия в това отношение. Кралство Испания обаче не изпълнило това задължение.

176 В писмената си защита Кралство Испания поддържа, че Комисията не е доказала неизпълнението, в което е упрекнато. Всички доводи на Комисията се основавали на изключването от тази държава членка на реките от проверката, извършена с цел да се установят случаите на еутрофизация на нейна територия. Тази институция обаче се ограничавала да посочи, че това изключване би могло да доведе до подценяване на обхвата

на явлението еутрофизация на испанска територия в докладите, които са ѝ изпратени, без да представя необходимите данни, за да може Съдът да провери наличието на твърдяното неизпълнение на задължения.

177 Освен това от доклада за 2016—2019 г. било видно, че еутрофизацията във вътрешните води била преценена въз основа на данните от 468 точки на измерване и 23,3 % от последните разкривали такава форма на замърсяване. Ако обхватът на тази констатация се разпростре по отношение на всички наблюдавани води в Испания, резултатът би бил, че в 172 от общо 1024 точки на измерване ще е установено явлението еутрофизция, тоест в 16,8 % от всички измервания, което не позволява да се заключи, въпреки значимостта на този проблем, че е необходимо да се предприемат допълнителни мерки или засилени действия в това отношение.

178 Във всеки случай, съгласно буква Б от приложение I към Директива 91/676 с оглед постигането на определените в тази директива цели следвало да се вземат предвид физическите и екологичните характеристики на водите и земите, както и съвременните познания относно поведението на азотните съединения в околната среда. Испанските реки обаче били със значителни сезонни колебания, така че във висока степен се обновявали водите и положението на еутрофизация не продължавало във времето.

179 В писмената си реплика Комисията изтъква, че в наличните научни данни се препоръчва реките да не се изключват от анализа на трофичното състояние на водните обекти в Испания, като се има предвид, че в тези реки може да има растеж на водораслите и цъфтеж на цианобактериите, които да продължават с месеци, поне в участъците на реките с най-бавно течение.

180 В писмената си дуплика Кралство Испания поддържа, че в писмената си реплика Комисията е признала, че не е имало еутрофизация във всички реки. Именно това обаче Кралство Испания изложило и подкрепило с мотиви в писмената си защита.

– *Съображения на Съда*

181 Съдът вече е постановил, че от член 3, параграф 1 във връзка с буква А, точки 2 и 3 от приложение I към Директива 91/676 следва, че водите трябва да се считат за замърсени не само когато подземните води имат съдържание на нитрати над 50 mg/l, но и по-специално когато естествените сладководни езера, другите сладководни обекти, устията, крайбрежните и морските води са били подложени на еутрофизация (решение от 21 юни 2018 г., Комисия/Германия, C-543/16, EU:C:2018:481, т. 60). Следователно в случай на еутрофизация държавите членки са длъжни да приемат мерките по член 5 от посочената директива, а именно програми за действие и, ако е необходимо, допълнителни мерки и засилени действия за коригиране на това положение.

182 Следва обаче да се припомни, че съгласно посочената в точка 153 от настоящото решение съдебна практика, за да установи, че задължителните мерки по член 5, параграф 4 от Директива 91/676 не са достатъчни за постигане на определените в член 1 от тази директива цели, Комисията трябва да докаже, че качеството на водите през определен период не се е подобрило в сравнение с предходния период. Като се има предвид, че с втората част от третото твърдение за нарушение Комисията упреква Кралство Испания, че не е приело изискваните от член 5, параграф 5 от тази директива мерки за преодоляване на

еутрофизацията, която се среща на цялата му територия, тази институция трябва да докаже, че качеството на водите, що се отнася до еутрофизацията, не се е подобрило от един период спрямо друг.

183 В случая обаче Комисията не е доказала такава липса на подобрение. Всъщност, от една страна, тази институция признава, че съгласно доклада за периода 2012—2015 г. е установено слабо подобрение в сравнение с периода 2008—2011 г., като процентът на точките на измерване, в които е установена еутрофизация, е спаднал от 0,32 % на 0,29 %. От друга страна, Комисията не е доказала, че що се отнася до еутрофизацията положението не се е подобрило през периода 2016 2019—2012 г. в сравнение с периода 2012—2015 г., тъй като в това отношение тази институция не е посочила никакви конкретни данни.

184 Вярно е, че Комисията твърди, без това да се оспорва от Кралство Испания, че данните, съдържащи се в доклада за периода 2012—2015 г., се основават на по-малка извадка от взетата предвид в доклада, съобщен от испанските органи на Комисията в изпълнение на член 10 от Директива 91/676 и съдържащ посочената в приложение V от тази директива информация относно периода 2008—2011 г., тъй като реките са изключени от методологията за определяне на случаите на еутрофизация. Освен това Комисията поддържа, без това да се оспорва от Кралство Испания, че в доклада за периода 2016—2019 г. са били премахнати 68 точки на измерване, в които е била установена еутрофизация или риск от еутрофизация през предходния период.

185 В това отношение следва да се приеме, че обстоятелството, че дадена държава членка не взема предвид реките, за да определи съществуващите на нейна територия случаи на еутрофизация, може да представлява нарушение на член 3, параграф 1 от Директива 91/676 във връзка с буква A, точка 3 от приложение I към нея, от което следва, че водите трябва да се считат за засегнати от замърсяване, когато „естествените сладководни езера, другите сладководни обекти, устията, крайбрежните и морските води“ са били претърпели еутрофизация. Всъщност реките трябва да се считат за „други сладководни обекти“ по смисъла на тази разпоредба. Освен това, що се отнася до премахването на точките на измерване, в които през предходния период е била отчетена еутрофизация или риск от еутрофизация, следва да се припомни, че държавите членки са длъжни да извършват правилно и пълно наблюдение и преразглеждане на водите, по-специално в съответствие с член 6, параграф 1, букви а)—в) от тази директива. Освен това съгласно член 5, параграф 6 от посочената директива държавите членки изготвят и прилагат подходящи програми за наблюдение, за да оценят ефективността на програмите за действие, които са изготвили.

186 Все пак следва да се установи, че в настоящото дело Комисията не упреква Кралство Испания в неизпълнение не неговите задължения по член 3, параграф 1 от Директива 91/676 във връзка с буква A, точка 3 от приложение I към нея. Тази институция не обосновава такова твърдение за нарушение нито с член 5, параграф 6 от тази директива, нито с член 6, параграф 1 от Директива 91/676, нито с член 10 от същата директива, във връзка с точка 3 от приложение V към нея, съгласно която извършеното по силата на член 6 от същата директива наблюдение.

187 Следователно втората част от третото твърдение за нарушение трябва да се отхвърли като неоснователна.

188 От всички изложени съображения следва, че:

– като не е посочило като уязвими зони в Автономна област Балеарски острови, в Област Мадрид и в Област Валенсия вододайните зоните, съответстващи на всеки от следните замърсени пунктове за измерване:

– Автономна област Балеарски острови: 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 и ES 53M1205;

– Област Мадрид: TA 53306008 и

– Област Валенсия: JU210, JU209 и JU202;

– като не е предвидило всички необходими задължителни мерки, в програмите за действие на Автономни области Арагон, Кастилия —Ла Манча, Кастилия и Леон и Естремадура, както и на Област Мадрид, и

– като не е предприело необходимите допълнителни мерки или засилени действия по отношение на замърсяването с нитрати в Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча, Кастилия и Леон и на регион Мурсия,

кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 3, параграф 4 от Директива 91/676, по член 5, параграф 4 от тази директива във връзка с приложения II и III към нея и по член 5, параграф 5 от посочената директива.

По съдебните разноски

189 Съгласно член 138, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане.

190 Съгласно член 138, параграф 3 от Процедурния правилник, ако всяка от страните е загубила по едно или няколко от предявените основания, всяка страна понася направените от нея съдебни разноски.

191 В настоящия случай, тъй като както Комисията, така и Кралство Испания са загубили по някои твърдения за нарушения, те следва да понесат направените от тях съдебни разноски.

По изложените съображения Съдът (шести състав) реши:

1) – Като не е посочило като уязвими зони в Comunidad Autónoma de las Islas Baleares (Автономна област Балеарски острови, Испания), в Comunidad de Madrid (Област Мадрид, Испания) и в Comunidad Valenciana (Област Валенсия, Испания) вододайните зони в резултат на оттичане (повърхностни води) или в резултат на инфилтриране (подземни води), съответстващи на всяка от следните замърсени точки на измерване:

– в Автономна област Балеарски острови: 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 и ES 53M1205,

– в Област Мадрид: TA 53306008 и

– в Област Валенсия: JU210, JU209 и JU202,

– като не е предвидила всички необходими задължителни мерки в програмите за действие на Comunidad Autónoma de Aragón (Автономна област Арагон, Испания), на Comunidad Autónoma de Castilla-La Mancha (Автономна област Кастилия-Ла Манча, Испания), на Comunidad de Castilla y León (Автономна област Кастилия и Леон), на Comunidad Autónoma de Extremadura (Автономна област Естремадура, Испания) и на Област Мадрид и

– като не е взела необходимите допълнителни мерки или засилени действия по отношение на замърсяването с нитрати в Автономни области Арагон, Кастилия-Ла Манча, Кастилия и Леон и в Comunidad Autónoma de la Región (Автономна област на регион Мурсия, Испания),

Кралство Испания не е изпълнило задълженията си по член 3, параграф 4 от Директива на Съвета от 12 декември 1991 година за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници, изменена с Регламент (ЕО) № 1137/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 г., по член 5, параграф 4 от тази директива, изменен, във връзка с приложения II и III към нея, и по член 5, параграф 5 от посочената директива, изменена.

2) Отхвърля иска в останалата му част.

3) Европейската комисия и Кралство Испания понасят направените от тях съдебни разноски.

Подписи